

Walka duchowa

Konferencja IV

Chciwość: zniekształcony stosunek do rzeczy (zwłaszcza do pieniędzy)

Morze nie przepelni się, choćby wchłonęło mnóstwo strumieni, a żądza chciwego pieniędzy nie nasyci się posiadaniem rzeczy. On podwoił swoje mienie i pragnie je jeszcze raz podwoić, i nigdy nie przestanie tak czynić, aż śmierć przerwie to bezowocne staranie.

Ewagriusz z Pontu

Chciwość jest określana przez Ewagriusza, jako miłość do pieniądza. Ojcowie rozumeli ją też, jako odnoszącą się głównie do rzeczy. Pieniądz jest bowiem symbolem, miarą i sposobem wyceny rzeczy, symbolicznym regulatorem wzajemnej wymiany, czyniącym rzeczy towarami, a relacje rynkiem.

O ile ojcowie rozumeli chciwość, jako wadę prywatną, o tyle trzeba przyznać, że w ostatnich wiekach, przynajmniej na zachodzie przybrała ona formę pewnego zbiorowego stylu zachowania ekonomiczno-społecznego, tak iż wolno pytać, czy nie jest ona dzisiaj uważana za publiczną cnotę, jako źródło życia dostatniego, w dobrobycie. Dzisiaj dla wielu wartość osoby mierzy się tym, ile zarabia lub posiada, gdyż pieniądz urósł do rangi kryterium oceny wartości jednostki. Przyjąwszy taki sposób oceniania rzeczywistości i ludzi, staliśmy się ślepi i nie zważamy, że 20% ludzkości zużywa 80% dostępnych na świecie zasobów.

Chciwość jest nieuporządkowanym pragnieniem, które przejawia się, jako paląca potrzeba posiadania, nienasycona obsesja gromadzenia dóbr.

Posiadanie postrzega się, jako absolutną konieczność i wszystko jest nastawione na to, by osiągnąć ten cel w najmniejszym stopniu nie uwzględniając żadnego ograniczenia, począwszy od tego ustanowionego przez innych.

Chciwość to wada, która powoli zapuszcza korzenie w ludzkim sercu. Zaczyna się od zachowania dla siebie czegoś, co może być dzielone z innymi; następnie przechodzi do gromadzenia rzeczy, nie będąc nigdy zadowolonym; to wywołuje narastający niepokój, który rodzi obsesję zwiększania stanu posiadania. Logika kierująca zachowaniem chciwca opiera się na śmiercionośnej zasadzie: „wszystko i natychmiast”, która okazuje się coraz bardziej niszczycielska i obsesyjna. Troska o posiadanie staje się stopniowo prawdziwą niewolą, źródłem permanentnego niepokoju, aby zachować, to czego się uchwyciliśmy jako jedynej racji życia, a zarazem zwiększyć to, co już nabyliśmy: **zwiększamy, aby zachować i zachowujemy, aby zwiększać...**

Grzegorz Wielki: Najpierw bowiem w swej chciwości pragnie chciwiec gromadzić wszystko, czego pożąda. Gdy zaś w tym brzuchu chciwości wiele zgromadzi, w swym nasyceniu czuje ucisk. Zatraskany lęka się, jak ustrzeże swą zdobycz, dlatego sama sytość go uciska. Umysł chciwca, najpierw szukający zaspokojenia w obfitości, potem dręczy się jeszcze bardziej, aby wszystko zachować

Umberto Galimberti definiuje chciwca, jako skazanego na życie ascetyczne, tzn. umartwione, czyli krótko mówiąc samoskazańca. Chciwiec jest zaprzeczeniem Stwórcy, ponieważ odrywa dobra od ich przeznaczenia i właściwego zastosowania. Gromadzi je, zachowuje dla siebie i odbiera innym.

Chciwość, pożądliwość, przywiązanie do dóbr i pieniędzy prowadzą do pewnego rodzaju utożsamiania się z tym, co się posiada, tak iż utrata części własnych dóbr jest równoznaczna z utratą, jakiejś części siebie. Ofiara tej choroby dochodzi wręcz do traktowania posiadania, jako ważniejszego od bycia: jestem tym, co mam! – oto motto tej choroby.

Dlaczego dzisiaj chciwość, pragnienie posiadania może być dzisiaj postrzegana, jako swego rodzaju epidemia społeczna?

Dlatego, że dzisiaj panuje lęk przed jutrem, co wymaga gromadzenia dóbr i pieniędzy, aby stawić czoło niepewności, możliwym chorobom, ewentualnej samotności, słabości potrzebującej wsparcia innych. Dlatego właśnie rodzi się myśl, że jeśli będą pieniądze, wówczas będzie można lepiej poradzić sobie z tym wszystkim.

Niepewność jutra wydaje się rekompensowana posiadanymi dobrami i w ten sposób wybucha swoista bulimia posiadania.

Ewagriusz: *Chciwość zwraca uwagę na długą starość, niezdolność do ręcznej pracy, przyszły głód będący jej następstwem i spowodowane nim choroby i gorycz ubóstwa i to z jak wielkim wstydem będzie się przyjmować od innych środki konieczne do życia.*

Z kolei Jan Chryzostom zauważa „*moje*” i „*twoje*”- *te zimne słowa, które sprowadzają na świat nieskończenie wiele wojen, zostały usunięte z rodzącego się świętego Kościoła. Ubodzy nie zazdrościli bogatym, ponieważ nie było ubogich, skoro wszystko było wspólne. „Moje” i „twoje” nie są niczym innym, jak tylko słowami pozbawionymi rzeczywistego fundamentu.*

Chciwość jest zniewaga wyrządzoną ubogim, tym którzy nie posiadają niczego; jest dokonującą się kradzieżą i – jeśli się temu bliżej przyjrzeć – również przemocą wobec samej ziemi, która w imię tego nie mającego nigdy dosyć pragnienia jest wyzyskiwana i gwałcona.

Z chciwością można i trzeba się zmierzyć i uporządkować ją, ponieważ w przeciwnym razie istnieje niebezpieczeństwo, że będzie towarzyszyć całemu życiu i definiować je.

W tym właśnie kontekście Paweł mógł napisać: „korzeniem wszelkiego zła jest chciwość pieniędzy” (1 Tm 6,10) Serce każdego człowieka może bowiem fascynujący jest pieniądź, a więc może poznać tę chorobę „obsesyjnego” skrzywienia w stronę posiadania, co uniemożliwia komunikację, wzajemną wymianę, zdolność dawania i przyjmowania.

Jeżeli Jezus powiedział: „więcej jest radości w dawaniu niż w braniu” (Dz 20,35), to znaczy, że jeszcze mniej radości jest w gromadzeniu dla siebie. Tak człowiek ogarnięty namiętnością chciwości w dobrach umieszcza swe serce – „Bo gdzie skarb twój, tam będzie i serce twoje”. (Mt 6,21, por Łk 12, 23) – i w ten sposób oddala je od prawdziwej przestrzeni miłości: spotkania i komunii z braćmi i siostrami. Tutaj znowu pojawia się bałwochwalstwo, ponieważ implikuje ufne przyłgnięcie raczej do tego, co posiada, niż do Boga: „za pieniędzmi niektórzy uganiając się zblądzili z dala od wiary i sobie samym zadali wiele cierpień” (1 Tm 6,10).

Jezus z kolei przestrzega przed pieniędzmi, które wręcz personifikuje i uznaje za bożka, anty-Boga: **Nikt nie może dwom panom służyć. Bo albo jednego będzie nienawidził, a drugiego miłował; albo z jednym będzie trzymał, a drugim wzgardzi. Nie możecie służyć Bogu i mamoni! (Mt 6,24) Bo nawet, gdy ktoś ma wszystkiego w nadmiarze, to życie jego nie zależy od jego mienia. (Łk 12,15)**

W rzeczywistości gromadzenie dóbr staje się ciężarem dla wierzącego, spowalnia jego bieg w stronę Królestwa. Ta wada także zagraża stosunkom z innymi: chciwiec izoluje się nie tylko dlatego, że nie chce się dzielić, ale ponieważ gromadzi z pragnieniem bycia niezależnym od nikogo, także od Boga. Chciwość jest szukaniem egoistycznego lub zagwarantowanego jutra w którym będzie można być samowystarczalnym, w którym inni zostaną faktycznie wykluczeni z naszego horyzontu.

Chciwiec jest w rzeczywistości nędznikiem, jak głosi piękne średniowieczne powiedzenie, które tak wyraża jego nieszczęście:

- *trud podczas gromadzenia,
- *lęk podczas przechowywania,
- *cierpienie przy stracie.

Lekarstwo na chciwość...

W pierwszym rzędzie to nawrócenie pragnień, czyli ćwiczenie się, aby dojść do wycięcia z korzeniami żądzы posiadania oraz przywrócenia pryzmatu „być” nad „mieć”. Chciwość to bowiem kwestia nie ilości posiadanych dóbr, ale nastawienia serca.

Konkretnym owocem takiego nastawienia będzie później materialne wyrzeczenie, zgodnie z wymagającym słowem Jezusa, „który będąc bogatym dla nas stał się ubogim” (2Kor 8,9): „Nikt z was, jeśli nie wyrzeknie się wszystkiego co posiada, nie może być moim uczniem” (Łk 14,33).

Trzeba więc wybrać wyrzeczenie zanim zmusi nas do tego – kiedy będzie już za późno samo życie.

Trzeba przede wszystkim dzielić się pieniędzmi, dobrami. To jest prawdziwy środek pozwalający wyjść poza siebie, poczuć własną izolację i czynić sobie przyjaciół niegodziwą mamoną (czyli bogactwem, w którym pokładacie ufność)... a oni przyjmą was do swoich przybytków.

Należy stanowczo powiedzieć: braterskie dzielenie się jest prawdziwym imieniem chrześcijańskiego ubóstwa! Kto bowiem ćwiczy się w dzieleniu, ten coraz bardziej poznaje radość, jakiej doświadcza się w dawaniu i w przeżywaniu komunii, opierając się właśnie a tych dobrach. Raz zasmakowawszy tej radości, nie może już bez niej żyć.